

**በኢትዮጵያ ፌዴራላዊ ዲሞክራሲያዊ ሪፐብሊክ
የፌዴራል ጠቅላይ ፍርድ ቤት**

የሰ/መ/ቁ/ 244742

ህዳር 26 ቀን 2017ዓ/ም

ዳኞች፡-አትመት አሰፋ

ደረጀ አያና

ደጀኔ አያንሳ

ኑረዲን ከድር

ብርሃኑ መንግስቱ

አመልካች፡- ፖል ሪየስ እና ልጆቹ (ኢትዮጵያ) ሊሚትድ

ተጠሪ፡- የጉምሩክ ኮሚሽን አዲስ አበባ ኤርፖርት ጉምሩክ ቅ/ጽ/ቤት

መዝገቡ ተመርምሮ ተከታዩ ፍርድ ተሰጥቷል፡፡

ፍርድ

ጉዳዩ ያልተከፈለ ቀረጥና ታክስ የሚመለከት ሲሆን ጉዳዩ የጀመረው አመልካች በተለያዩ ዲክላራሲዮን ቁጥሮች ቀረጥና ታክስ በመክፈል ያስገባቸውን እቃዎች ተጠሪ የድህረ እቃ አወጣጥ አዲት በማድረግ ቀሪ ያልተከፈለ ቀረጥና ታክስ ከቅጣት እና ወለድ ጋር እንዲከፍል ውሳኔ በመስጠቱ እና አመልካች ይህን ውሳኔ በመቃወም ለተጠሪ አቤቱታ አጣሪ ዳይሬክቶሬት ቅሬታ ቢያቀርብም ተቀባይነት ባለማግኘቱ ነው፡፡ አመልካች ለተጠሪ ያቀረበው ቅሬታ ተቀባይነት ማጣቱን ተከትሎም ይግባኙን ለፌዴራል ታክስ ይግባኝ ኮሚሽን ይግባኝ ያቀረበ ሲሆን ኮሚሽኑም ግራ ቀኙን ካከራከረ በኋላ በቀን 02/04/2013 ዓ.ም በሰጠው ውሳኔ የጉምሩክ አዋጅ ቁጥር 859/2006 አንቀጽ 96/1/ሀ/4/ እና /5/

ማስታወሻ፡ - ይህ የሰበር ችሎት ውሳኔ ሰነድ ለጥናትና ምርምር ሥራ ወይም ለግንዛቤ እንጂ

ለፍርድ አፈጻጸም ዓላማ አያገለግልም!

እቃዎችን እስከ ጉምሩክ መግቢያ በር ድረስ ለማድረስ የተከፈለ የትራንስፖርት፣ የመጫኛ፣ የማራገፊያ፣ የመንከባከቢያና የኢንሹራንስ ወጪ ለእቃዎቹ በተከፈለው ወይም በሚከፈለው ዋጋ ላይ መደመር እንዳለበት ሆኖም እቃዎቹ በአየር የተጓጓዙ እንደሆነ ለአየር ትራንስፖርት የተከፈለው 1/3ኛ ወጪ በእቃው ዋጋ ላይ እንደሚካተት መደንገጉን፤ አመልካች በተለያዩ ዲክላራሲዮኖች በአየር ተጓጉዘው ወደ አገር ያስገባቸው እቃዎች ላይ ከአየር ማጓጓዣው በተጨማሪ ሌሎች ወጪዎችን 1/3ኛ ብቻ በእቃው ዋጋ ላይ በማካተት ቀረጥና ታክስ ሲከፍል መቆየቱን፤ እነዚህ ተጨማሪ ወጪዎች በእቃው ዋጋ ላይ 1/3ኛ ብቻ ሳይሆን ሙሉ በሙሉ ሊካተቱ እንደሚገባ በህጉ ላይ በግልጽ የተቀመጠ መሆኑን እና ይህ በአመልካች የተካደ አለመሆኑን፤ ሆኖም አመልካች የሚያነሳው ክርክር በወቅቱ የነበረውን አሰራር ተከትሎ የተስተናገደ በመሆኑ ወደ ኋላ ተመልሶ ልጠየቅ አይገባም በሚል መሆኑን፤ በአዋጁ አንቀጽ 121/1/ እና 122/1/ በተደነገገው መሰረት ባለስልጣኑ የጉምሩክ ስነ ስርአት አጠናቀው የተለቀቁ እቃዎችን ዲክላራሲዮን ትክክለኛነት ለማረጋገጥ የድህረ እቃ አወጣጥ ኦዲት ሊያደርግና ያልተከፈለ ቀረጥና ታክስ በማናቸውም ምክንያት እንዳለ የተደረሰበት እንደሆነ በአምስት አመታት ውስጥ ሊያስከፍል እንደሚችል መደንገጉን፤ በዚህም ምክንያት አመልካች በዚህ ረገድ ያቀረበው ክርክር ተቀባይነት የሌለው መሆኑን፤ ተጠሪ በአመልካች ያልተከፈለ ቀረጥና ታክሱን ከነወለዱ እንዲከፍል መወሰኑ ተገቢ መሆኑን፤ ቅጣትን በተመለከተ ግን በወቅቱ አመልካች የነበረው የአሰራር ስርአት መሰረት ሲስተናገድ የቆየ በመሆኑና ተጠሪም በህጉ መሰረት እየሰራ ያለመሆኑን አውቆ በ2010 ዓ.ም በጻፈው ማስታወቂያ አሰራሩን ያስተካከለ በመሆኑ ከ2010 ዓ.ም በፊት ለነበሩ ጉዳዮች ቀረጥና ታክሱ ሳይከፈል የቀረው በአመልካች ምክንያት/ ጥፋት/ ነው ሊያስብል እንደማይችል፤ በመሆኑም አመልካች ከ2015-2017 እ.ኤ.አ በተለያዩ ዲክላራሲዮኖች በአየር ትራንስፖርት ወደ አገር ያስገባቸውን እቃዎች በተመከለተ ሳይከፈል የቀረውን ቀረጥና ታክስ እንዲሁም ወለድ ቅጣትን ሳይጨምር እንዲከፍል በማለት የተጠሪን ውሳኔ በማሻሻል ወስኗል፡፡

በዚህ ውሳኔ ግራ ቀኙ ቅር በመሰኘት ይግባኝ ለፌ/ከ/ፍ/ቤት ያቀረበ ሲሆን ይግባኝ ሰሚው ፍ/ቤትም ጉዳዩን አከራክሮ በሰጠው ውሳኔ ለቀሪ ቀረጥና ታክስ ያለመከፈል ምክንያት የነበረው ተጠሪ መሆኑን በዚህም ምክንያት አመልካች ቅጣትና ወለድ የሚከፍልበት የህግ ምክንያት የሌለ መሆኑን ገልጾ አመልካች ላልተከፈለ ቀሪ ቀረጥና ታክስ ወለድ ሊከፍል አይገባም ሲል የታክስ ይግባኝ ኮሚሽኑን ውሳኔ አሻሽሏል፡፡

ተጠሪ በዚህ ውሳኔ ቅር በመሰኘት ይግባኝ ለፌ/ጠ/ፍ/ቤት ያቀረበ ሲሆን ፍ/ቤቱም ጉዳዩ ያስቀርባል በማለት ግራ ቀኙን ካከራከረ በኋላ በሰጠው ውሳኔ በእቃዎች ዋጋ ላይ ተደምረው ቀረጥ እና ታክስ ሊከፈልባቸው የሚገቡ ወጪዎች ባለመጨመራቸው ምክንያት መከፈል የሚገባው ቀረጥ እና ታክስ ሳይከፈል የቀረ መሆኑ መረጋገጡን፤ በወቅቱ በእቃው ዋጋ ላይ ተገልጸው ቀረጥ እና ታክሱ መከፈል

ሲገባው ባለመከፈሉ ይህ ገንዘብ ለመንግስት ገቢ ተደርጎ ቢሆን ከዚህ ሊከፈል ከሚገባው ቀረጥ እና ታክስ ገንዘብ ሊሰጠው የሚችለው ጥቅም / Time value of money / ሳይገኝ በመቅረቱ ይህንኑ ሳይከፈል በመቅረቱ ወይም በመቆየቱ ደግሞ ተጠቃሚ የነበረ መሆኑ ግልጽ ስለመሆኑ፤ ይህ ከሆነ ደግሞ መከፈል ሲገባው ሳይከፈል በቀረው ገንዘብ ላይ ወለድ ሊከፈል የሚገባ መሆኑን በመጥቀስ የፌ/ክ/ፍ/ቤት አመልካች ወለድ ሊከፍል አይገባም ሲል የሰጠውን የውሳኔ ክፍል በመሻር የታክስ ይግባኝ ኮሚሽን የሰጠውን ውሳኔ አጽንቷል፡፡

የአሁን ሰበር ቅሬታ የቀረበውም የፌ/ጠ/ፍ/ቤት የሰጠው ውሳኔ የህግ ስህተት የተፈጸመበት ነው በማለት ለማሳረም ነው፡፡ የሰበር ቅሬታውም በአጭሩ፡- ተጠሪ አዲስ አሰራር እስከገበረበት መጋቢት 13/2010 ዓ.ም ድረስ በአዋጅ ቁጥር 859/2006 አንቀጽ 86/1/ /ሀ/ መሰረት በአየር ትራንስፖርት ተጓጉዞ የገባ እቃን በአየር የተጓዝበትን የአየር ትራንስፖርት የተከፈለውን 1/3ኛውን በጉምሩክ ዋጋ ላይ ተጨምሮ የእቃው ቀረጥና ታክስ ሲከፈልበት የነበረ መሆኑን እና በዚህ መሰረት አመልካች ቀረጥና ታክሱን ከፍሎ እቃውን ለገበያ ማቅረቡን፤ ተጠሪ ያወጣው አዲስ አሰራር ማስታወቂያውን ካወጣበት ጊዜ ጀምሮ ተፈጻሚ ሊሆን የሚገባ እንጂ ወደ ኋላ ተመልሶ ሊሰራ የማይገባ መሆኑን፤ በአዋጁ አንቀጽ 122/2/ መሰረት ታክስና ቀረጥ ሳይከፈል የታለፈው ወይም ሳይከፈል የቀረው በዲክላራሲዮን አቅራቢው ስህተት ካልሆነ ወለድም ቅጣትን አይከፈልም በማለት መደንገጉን፤ አመልካች ለቀሪ ቀረጥና ታክስ ያለመከፈል ምክንያት አለመሆኑን ወይም ጥፋተኛ አለመሆኑ መረጋገጡን፤ በዚህም ምንያት አመልካች ወለድ ሊከፍል ይገባል በማለት የፌ/ጠ/ፍ/ቤት የሰጠው ውሳኔ መሰረታዊ የህግ ስህተት የተፈጸመበት መሆኑን ጠቅሶ የፌ/ጠ/ፍ/ቤት የሰጠው ውሳኔ ተሸሮ የሥር ከፍተኛ ፍ/ቤት ውሳኔ እንዲጸናልኝ የሚል ነው፡፡

ተጠሪ ለሰበር ቅሬታው የሰጠው መልስ በአጭሩ፡- አመልካች ሳይከፈል ለዘገየው ቀረጥና ታክስ ወለድ እንዲከፍል የተወሰነው በመቀጫነት አለመሆኑን፤ በፌዴራል ታክስ አዋጅ ቁጥር 983/2008 አንቀጽ 37/1/ ስር በታክስ መክፈያ ጊዜው ወይም ከዚያ በፊት ታክሱን ያልከፈለ ታክስ ከፋይ ታክሱን መክፈል ከነበረበት ቀን ጀምሮ ተከፍሎ እስካለቀ ድረስ ባልተከፈለው ክፍያ መጠን ወለድ መክፈል እንዳለበት የተደነገገ መሆኑን፤ ዲክላራሲዮን አቅራቢው ጥፋት የሌለበት ቢሆንም እንኳ ቅጣት አይቀጣም ማለት እንጂ ሳይከፈል ለቀረው ቀረጥና ታክስ ወለድ አይከፍልም ማለት እንደልሆነ ከአዋጁ አንቀጽ 122/3/ /4/5/ ድንጋጌዎች መረዳት የሚቻል መሆኑን ጠቅሶ የሰበር ቅሬታው ወደቅ ይደረግልኝ ብሏል፡፡ አመልካች የመልስ መልስ ያቀረበ ሲሆን ክርክሩን አጠናክሯል፡፡

የጉዳዩ አመጣጥ በአጭሩ ከላይ የተገለፀውን ሲሆን ይህ ችሎትም የግራ ቀኙን ክርክር ለሰበር አቤቱታው መነሻ ከሆነው ውሳኔ፤ ከጉዳዩ አግባብነት ካላቸው ድንጋጌዎች እና ቅሬታው ለሰበር ይስቀርባል ሲባል ከተያዘው ነጥብ ጋር በማገናኘቱ እንደሚከተው መርምሮታል፡፡ከክርክሩ ሐደት

መገንዘብ የቻለው ተጠሪ በአየር ትራንስፖርት ተጓጉዞ የገባ እቃን በተመለከተ ከአየር ማንጓዣው በተጨማሪ ሌሎች ወጪዎችን 1/3ኛ ብቻ በእቃው ዋጋ ላይ በማካተት ቀረጥና ታክስ ሲያከፍል መቆየቱን፤ እነዚህ ተጨማሪ ወጪዎች በእቃው ዋጋ ላይ 1/3ኛ ብቻ ሳይሆን ሙሉ በሙሉ ሊካተቱ እንደሚገባ የጉምሩክ አዋጅ ቁጥር 859/2006 አንቀጽ 96/1//ሀ//4/ እና /5/ የሚያመለክት በመሆኑ የቀደመውን አሰራሩን በህጉ አግባብ በማስተካከል አመልካች በህጉ መሰረት ተገቢው ቀረጥና ታክስ ከተገቢው ወለድና ቅጣት ጋር እንዲከፍሉ ውሳኔ ያስተላለፈ መሆኑን፤ ቅጣትን በተመለከተ ፌደራል ጠቅላይ ፍርድ ቤት ይግባኝ ሰሚ ችሎት በደረሰው ክርክር በወቅቱ አመልካች በነበረው የአሰራር ስርአት መሰረት ሲስተናገድ የቆየ በመሆኑና ተጠሪም በህጉ መሰረት እየሰራ ያለመሆኑን አውቆ በ2010 ዓ.ም በጻፈው ማስታወቂያ አሰራሩን ያስተካከለ በመሆኑ ከ2010 ዓ.ም በፊት ለነበሩ ጉዳዮች ቀረጥና ታክስ ሳይከፈል የቀረው በአመልካች ምክንያት/ ጥፋት/ ነው የሚባልበት አግባብ ባለመኖሩ አመልካች ቅጣት ሊከፍሉ አይገባም፤ ተገቢውን ቀረጥና ታክስ ከወለድ ጋር ሊከፍል ይገባል በማለት መወሰኑን የስር ፍርድ ቤቶች ውሳኔ ያሳያል፡፡ ስለሆነም የዚህን ችሎት ምላሽ የሚፈልገው የክርክሩ መሠረታዊ ጭብጥ ዲክላራሲዮን አቅራቢው ለቀረጥ እና ታክስ ያለመከፈል ምክንያት ካልሆነ ሳይከፈል ለቀረው ቀረጥ እና ታክስ ቅጣት እንዳይከፍል ከማድረግ ባለፈ ወለድ የመክፈል ሀላፊነቱን ያስቀርባል? ወይስ አያስቀርባትም? የሚለው ነው፡፡

የጉምሩክ አዋጅ ቁጥር 859/2006 አንቀጽ 122(1)(2) ድንጋጌ ቀረጥና ታክስ በማናቸውም ምክንያት ያልተከፈለ ወይም ሊከፈል ከሚገባው ያነሰ መሆኑ በድሕረ ዕቃ አወጣጥ ኦዲት የተደረሰበት እንደሆነ ባለስልጣኑ ዲክላራሲዮን አቅራቢውን ያልተከፈለውን ወይም በልዩነት ሊከፈል የሚገባውን ቀረጥ እና ታክስ ሳይከፈል ከቀረበት ቀን ጀምሮ በአምስት ዓመት ጊዜ ውስጥ ሊያስከፍል ይችላል ሆኖም ድንጋጌ ለቀረጥ እና ታክስ ያለመከፈል ወይም በማነስ መከፈል ምክንያት የሆነው ዲክላራሲዮን አቅራቢው የሆነ እንደሆነ ሳይከፈል በቀረው ቀረጥ እና ታክስ ላይ አሥር በመቶ ቅጣት እና የባንክ ወለድ ተጨምሮ ይከፈላል በማለት ይደነግጋል፡፡ የዚህ አንቀጽ ንዑስ አንቀጽ (4) ባለስልጣኑ ኦዲት የሚያደርግ መሆኑን በጽሑፍ ካሳወቀ በኋላ ዲክላራሲዮን አቅራቢው ያልተከፈለ ቀረጥ እና ታክስ መኖሩን ከገለጸ እና ለመክፈል ፈቃደኛ ከሆነ ከቀረጥ እና ታክስ እና ወለዱ ክፍያ በስተቀር ቅጣት እንዳይጣልበት ባለስልጣኑ ሊወስን ይችላል በማለት ይደነግጋል፡፡ ከድንጋጌዎች ጣምራ ንባብ መገንዘብ እንደሚቻለው በድሕረ ዕቃ አወጣጥ ኦዲት የተደረሰበት ሊከፈል የሚገባው ወይም ሳይከፈል የቀረ ቀረጥ እና ታክስ መኖሩ ከተረጋገጠ ባለስልጣኑ መስሪያ ቤቱ ቀረጥና ታክስ ሳይከፈል ከቀረበት ቀን ጀምሮ በአምስት ዓመት ጊዜ ውስጥ ማስከፈል እንደሚችል፤ ዲክላራሲዮን አቅራቢው ለቀረጥ እና ታክስ ያለመከፈል ወይም በማነስ መከፈል ምክንያት ካልሆነ ሳይከፈል ከቀረው ቀረጥ እና ታክስ እና ወለዱ ክፍያ በስተቀር ቅጣት እንዳይጣልበት ባለስልጣኑ መስሪያ ቤቱ ሊወስን እንደሚችል ነው፡፡

በኢትዮጵያ በ 2016 ዓ.ም የታተመው ዐውደ ጥበባዊ የሕግ መዝገበ ቃላት ወለድ በብድር ለተወሰደ ወይም በባንክ ለተቀመጠ ገንዘብ ወይም በወቅቱ ላልተከፈለ ዕዳ የሚፈጸም ተጨማሪ ክፍያ ነው፤ የወለድ ጽንሰ ሐሳብ ዓላማ አንድ ባለገንዘብ ገንዘቡን ለሌላ ሰው በመስጠቱ ምክንያት ለደረሰበት የአደጋ ተጋላጭነት ወይም ገንዘቡን ራሱ ለመጠቀም ያለውን ዕድል መስዋዕት በማድረጉ ምክንያት ገንዘቡን የተጠቀመበት ሰው ላገኘው ጥቅም ካላ እንዲከፍለው ማድረግን ታሳቢ ያደረገ፤ በብድር በተገኘ ወይም እንዲቀመጥ በተሰጠ ገንዘብ በመጠቀም ለተገኘ ጥቅም ለባለገንዘቡ በመደበኛነት በተወሰነ ተመን የሚከፈል ገንዘብ፤ መከፈል በሚገባው ጊዜ ላልተከፈለ ገንዘብ በሕግ የተፈቀደ ወይም በተዋዋይ ወገኖች የተወሰነ፤ በዋናው ገንዘብ ላይ በመቶኛ የሚሰላ መካሻ ወይም ጥቅም ነው በሚል ተተርጉሟል፡፡ / ሰረዝ የተጨመረበት /

የፌዴራል ጠቅላይ ፍርድ ቤት ሰበር ሰሚ ችሎት በሰ.መ.ቁ 219003 በሰጠው ውሳኔ ወለድ በወቅቱ ሊከፈል ይገባው የነበረ ዋናው ገንዘብ ባለመከፈሉ ክፍያው ለዘገየበት የሚከፈል ክፍያ በመሆኑ በወቅቱ ባልተከፈለ ገንዘብ ላይ በባለሙያነቱ የሚጠየቅ የወለድ ጥያቄ ሊከፈል የሚገባው መሆኑን በመግለጽ በየትኛውም እርከን ላይ ለሚገኙ ፍርድ ቤቶች አስገዳጅ የሆነ የሕግ ትርጉም ሰጥቶበታል፡፡

በያዝነው ጉዳይ የአሁን አመልካች ለቀረጥ እና ታክሱ አለመከፈል ምክንያት ባለመሆናቸው ከቅጣት ነጻ ተደርገዋል፡፡ ሆኖም ተጠሪ በራሱ ችግር ምክንያት ቢሆንም በወቅቱ ሊከፈል ይገባው የነበረ ገንዘብ ያልተከፈለው እና ገንዘቡ በአመልካች እጅ የቆየ በመሆኑ አመልካች በወቅቱ ለተጠሪ ባልተከፈለው እና በእጃቸው ለቆየው ገንዘብ ለተጠሪ ሕጋዊ ወለድ የመከፈል ግዴታ አለባቸው፡፡ይህም የፌዴራል ጠቅላይ ፍርድ ቤት ይባኝ ሰሚ ችሎት በወቅቱ አመልካች በነበረው የአሰራር ስርዓት መሰረት ሲስተናገድ የቆየ በመሆኑና ተጠሪም በህጉ መሰረት እየሰራ ያለመሆኑን አውቆ በ2010 ዓ.ም በጻፈው ማስታወቂያ አሰራሩን ያስተካከለ በመሆኑ ከ2010 ዓ.ም በፊት ለነበሩ ጉዳዮች ቀረጥና ታክሱ ሳይከፈል የቀረው በአመልካች ምክንያት/ ጥፋት/ ነው የሚባልበት አግባብ ባለመኖሩ አመልካች ቅጣት ሊከፍሉ አይገባም፤ነገር ግን ተገቢውን ቀረጥና ታክስ ከተገቢው ወለድ ጋር ሊከፍሉ ይገባል በማለት የደረሰበት መደምደሚያ ከላይ የተመለከቱትን አስገዳጅ የህግ ትርጉሞች መሰረት ያደረገ፤መሰረታዊ የህግ ስህተት ያልተፈፀመበት መሆኑን የሚያሳይ በመሆኑ ተከታዩን ወስነናል፡፡

ውሳኔ

1. የፌዴራል ጠቅላይ ፍ/ቤት ይግባኝ ሰሚ ችሎት በመ.ቁ.221964 በ26/04/2015 ዓ.ም የሰጠው ፍርድ በፌዴራል ጠቅላይ ፍርድ ቤት የሰበር ስነስርዓት መመሪያ ቁጥር 17/2015 አንቀፅ 9(1)(ለ) መሰረት ፀንቷል፡፡
2. ግራ ቀኙ በሰበር ክርክሩ ምክንያት ያወጡትን ወጪና ኪሳራ የየራሳቸውን ይቻሉ፡፡

ጉዳዩ ውሳኔ ስላገኘ መዝገቡ ተዘግቷል፡፡ይመለስ፡፡

የማይነበብ የአምስት ዳኞች ፊርማ አለበት፡፡

ፋ/ዘ